

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКА ДЕРЖАВНА АГРАРНА АКАДЕМІЯ**

Затверджую:
Ректор академії, професор
 В.І. Аранчій
«12» березня 2018 р.



**ПРОГРАМА
додаткового фахового випробування
для перехресного вступу
за спеціальністю 051 «Економіка»
ступеня вищої освіти «Магістр» на 2018 рік**

ПОЛТАВА – 2018

Програму підготували викладачі факультету економіки та менеджменту:

Галич О. А.	декан факультету економіки та менеджменту к.е.н., доцент;
Хурдей В.Д.	заступник декана факультету економіки та менеджменту, к.е.н., доцент;
Воронько-Невіднича Т.В.	заступник декана факультету економіки та менеджменту, к.е.н., доцент;
Дивнич О. Д.	голова науково-методичної ради спеціальності «Економіка», к.е.н., доцент;
Сосновська О. О.	професор кафедри економіка підприємства, к.е.н., доцент;
Михайлова О. С.	доцент кафедри підприємництва і права, к.е.н., доцент

Схвалено науково-методичною радою спеціальності «Економіка» «21» лютого 2018 р. (протокол № 6).

Голова науково-методичної ради _____ к.е.н., доцент О. Д. Дивнич

ВСТУП

Головним завданням додаткового іспиту для перехресного вступу є виявлення у вступників спеціальних знань і практичних навичок з комплексу фахових навчальних дисциплін.

Для вступників за ступенем «Магістр» зі спеціальностей 051 «Економіка» цей комплекс включає дисципліни:

- Економіка підприємства;
- Організація та планування діяльності підприємства.

При складанні додаткового фахового іспиту для перехресного вступу вступники повинні показати високу економічну підготовку, вміння вирішувати організаційно-господарські ситуації діяльності підприємства.

Економіст повинен знати:

- законодавство України, що регламентує підприємницьку, господарську, комерційну, виробничу, заготівельно-переробну діяльність;
- нормативні акти Верховної Ради і Уряду України та інші нормативно-методичні матеріали щодо організації та економіко-фінансових основ функціонування підприємства;
- проблеми розвитку ринку аграрної продукції та продовольства і шляхи їх вирішення;
- стратегічні цілі та тактичні прийоми функціонування підприємства на внутрішньому та зовнішньому ринках;
- теоретичні основи, методи і форми організації економічних і правових відносин підприємства;
- методологію і методику комплексного аналізу господарсько-фінансової діяльності підприємства;
- напрямки та використання резервів підвищення ефективності діяльності підприємства;
- методи і напрямки прогнозування, розробку бізнес-плану.

Критерії оцінки додаткового фахового іспиту при перехресному вступі

Додатковий іспит для вступників при перехресному вступі передбачає виконання тестових завдань, які об'єктивно визначають їх рівень підготовки.

Тестова перевірка знань з дисциплін, які вивчалися на рівні бакалавра. Вона охоплює систему базових тестових завдань закритої форми із запропонованими відповідями.

Тестові завдання закритої форми складаються з двох компонентів:

а) запитальної (змістовної) частини;

б) 4 відповіді.

Ці тести є складовою частиною фахового випробування вступників. Оцінювання здійснюється за шкалою від 100 до 200 балів (табл. 1).

ТАБЛИЦЯ
відповідності тестових балів, отриманих за виконання завдань додаткового фахового вступного випробування під час вступу на навчання для здобуття ступеня магістра за спеціальністю 051 «Економіка»,
рейтинговій оцінці за шкалою 100-200 балів

Тестовий бал	Рейтингова оцінка 100-200	Зараховано / не зараховано	Тестовий бал	Рейтингова оцінка 100-200	Зараховано / незараховано
0	не склав	не зараховано	26	130	зараховано
1	не склав	не зараховано	27	133	зараховано
2	не склав	не зараховано	28	136	зараховано
3	не склав	не зараховано	29	139	зараховано
4	не склав	не зараховано	30	142	зараховано
5	не склав	не зараховано	31	145	зараховано
6	не склав	не зараховано	32	148	зараховано
7	не склав	не зараховано	33	151	зараховано
8	не склав	не зараховано	34	154	зараховано
9	не склав	не зараховано	35	157	зараховано
10	не склав	не зараховано	36	160	зараховано
11	не склав	не зараховано	37	163	зараховано
12	не склав	не зараховано	38	166	зараховано
13	не склав	не зараховано	39	169	зараховано
14	не склав	не зараховано	40	172	зараховано
15	не склав	не зараховано	41	175	зараховано
16	100	зараховано	42	178	зараховано
17	103	зараховано	43	181	зараховано
18	106	зараховано	44	184	зараховано
19	109	зараховано	45	187	зараховано
20	112	зараховано	46	190	зараховано
21	115	зараховано	47	193	зараховано
22	118	зараховано	48	196	зараховано
23	121	зараховано	49	199	зараховано
24	124	зараховано	50	200	зараховано
25	127	зараховано			

Для кожного вступника передбачається 50 тестових завдань. По кожному завданню передбачається 4 варіанти відповіді, з яких вступник повинен вибрати вірну. Максимальна кількість балів, які вступник може набрати за виконання тестових завдань становить 200 балів.

Приймальна комісія допускає до участі у конкурсному відборі для вступу на навчання вступників за ступенем вищої освіти «Магістр» вступників, які при складанні фахового вступного випробування отримали не менше 100 балів.

Тривалість вступного випробування – 1 година.

ЗМІСТ ДОДАТКОВОГО ФАХОВОГО ІСПИТУ ДЛЯ ПЕРЕХРЕСНОГО ВСТУПУ В РОЗРІЗІ ДИСЦИПЛІН

ДИСЦИПЛІНА «ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА»

Тема 1. Теорії та моделі підприємства

Підприємство як система та як економічний об'єкт. моделі побудови підприємства. Ознаки підприємства. Напрямки діяльності підприємств та їх функціональні моделі.

Еволюція теорій економіки підприємства. Класична теорія підприємства. Неокласична теорія підприємства. Інституціональна теорія підприємства. Еволюційна теорія підприємства. Підприємницька та інтеграційна теорії підприємства.

Сучасні наукові напрями та концепції дослідження економіки підприємства. Основні функції та наукові напрями економіки підприємства.

Тема 2. Основи підприємництва

Сутність та функції підприємницької діяльності. Складові підприємництва та їх зміст. Принципи здійснення підприємницької діяльності. Форми і моделі підприємницької діяльності. Типи професійної підприємницької діяльності та їх особливості.

Мале підприємництво у ринковій економіці. Особливості становлення, тенденції та проблеми розвитку в Україні. Соціально-економічна роль і значення підприємництва у структурі ринкової економіки. Необхідність, сутність та напрями державної підтримки малого підприємництва в Україні. Культура підприємницької діяльності. Підприємець як визначальна особистість у бізнесі.

Тема 3. Підприємство як основна ланка ринкової економіки

Підприємство як суб'єкт господарювання, як господарська система і як форма реалізації підприємництва. Цілі підприємства та вимоги до них.

Правові основи функціонування. Законодавчі акти, що слугують базою функціонування підприємства. Господарський кодекс України, зміст (основні засади господарської діяльності, суб'єкти господарювання, майнова основа, господарські зобов'язання, відповідальність за порушення, особливості правового регулювання в окремих галузях господарювання, зовнішньоекономічна діяльність, спеціальні режими господарювання).

Режим створення і реєстрації підприємства, господарської діяльності, взаємовідносин з державою, ліквідації і реорганізації суб'єктів господарювання. Статут підприємства. Колективний договір.

Підприємство як суб'єкт господарювання, як господарська система і як форма реалізації підприємництва. Цілі підприємства та вимоги до них.

Правові основи функціонування. Законодавчі акти, що слугують базою функціонування підприємства. Господарський кодекс України, зміст (основні засади господарської діяльності, суб'єкти господарювання, майнова основа,

господарські зобов'язання, відповідальність за порушення, особливості правового регулювання в окремих галузях господарювання, зовнішньоекономічна діяльність, спеціальні режими господарювання).

Режим створення і реєстрації підприємства, господарської діяльності, взаємовідносин з державою, ліквідації і реорганізації суб'єктів господарювання. Статут підприємства. Колективний договір.

Тема 4. Види підприємств, їх організаційно-правові форми

Види підприємства за окремими класифікаційним ознаками – мети та характеру діяльності, формою власності, приналежності капіталу в статутному фондів, способу утворення та формування статутного фонду, кількості працюючих та обсягу валового доходу від реалізації продукції, ступеня залежності від іншого підприємства, галузевої приналежності, правового статусу та форми господарювання.

Поняття та ознаки добровільних об'єднань підприємств. Організаційно-правові форми господарських об'єднань: асоціація, корпорація, консорціум, концерн, картель, синдикат, трест, асоційовані підприємства, холдинг, фінансова група.

Тема 5. Зовнішнє середовище діяльності підприємства

Вплив зовнішнього оточення на діяльність підприємств. Поняття і складові компоненти середовища господарювання. Чинники мікросередовища та особливості їх впливу на діяльність економічних суб'єктів. Мезосередовище та його чинники.

Макросередовище господарювання і його чинники. Особливості дії чинників макросередовища. Демографічні, природні, науково-технічні, економічні, екологічні, політичні та міжнародні чинники та їх урахування в підприємницькій діяльності.

Методичні підходи до оцінювання середовища господарювання підприємства. PEST-аналіз та методика його проведення. Методика складання профілю чинників мікро-, мезо- та макросередовища.

Тема 6. Ринок і продукція

Ринок: сутність, функції, форми та структура. Принципи поведінки суб'єктів господарювання на ринку.

Товар і товарний ринок: сутність, класифікація. Поняття асортименту і номенклатури продукції. Вимірники продукції. Показники обсягу продукції (послуг): товарна, валова, реалізована, чиста продукція.

Поняття маркетингу, його концепції та різновиди. Система маркетингу та маркетингова діяльність підприємства. Попит: поняття, методи оцінювання та прогнозування.

Тема 7. Товарна та цінова політика підприємств

Товарна політика підприємства: поняття та складові. Товарні стратегії та їх зміст. Життєвий цикл товару. Види життєвих циклів товару. Формування асортименту товарів та управління ним.

Поняття бренду. Технологія його створення та розвитку. Імідж товару на ринку та інструменти його створення: торговельна марка, упаковка, маркування та кодування товару, реклама, перед- та після продажний сервіс.

Ціна на продукцію (послуги): сутність, функції, аналіз ціноутворюючих чинників. Загальні та специфічні чинники ціноутворення. Характеристика основних видів цін. Роль держави у процесі ціноутворення.

Ціноутворення: поняття та методи ціноутворення. Технологія розробки та обґрунтування цінової стратегії підприємства.

Цінова політика підприємства: сутність, пріоритетність у ринковій економіці. Різновиди цінової політики. Види цінової диференціації. Нормативно-правова база ціноутворення в Україні.

Тема 8. Структура та управління підприємством

Виробнича і загальна структура. Поняття і вплив структури підприємства на ефективність його функціонування. Виробнича структур підприємства та чинники, що її визначають. Принципи класифікації виробничої структури. Характеристика загальної структури підприємства

Загальне поняття управління підприємством. Функції і методи управління. Особливості підприємства як системи. Системний підхід до визначення складу функцій управління. Єдність і взаємодія функцій управління.

Сутнісна характеристика та основні складові функції планування. Складові організаційної діяльності підприємства. Сутнісна характеристика мотивації. Модель процесу мотивації. Поняття і основні етапи процесу контролю.

Методи управління як інструменти впливу на працівників підприємства та реалізації системи інтересів. Зміст економічних, організаційно-розпорядчих та соціально-психологічних методів управління. Організаційні форми реалізації методів управління.

Тема 9. Прогнозування та планування діяльності підприємства

Сутність і методи прогнозування. Основні напрямки прогнозування товарного ринку підприємства. Макроекономічне програмування.

Загальна характеристика планування. Принципи та методи планування. Планування діяльності підприємства. Система планів підприємства. Методи розрахунку планових показників.

Стратегія розвитку підприємства. Сутність стратегічного планування, його етапи. Місія і стратегічні цілі підприємства. Генеральна стратегія підприємства та її різновиди. Функціональна стратегія.

Тактичне планування діяльності підприємства. Методи тактичного планування. Зміст тактичних планів. Бізнес плани підприємства, їх роль та призначення.

Оперативне планування поточної діяльності підприємства. Порядок розробки оперативного плану.

Тема 10. Земельні ресурси та ефективність їх використання

Особливості землі як засобу виробництва. Види, земельних угідь. Характеристика земельних угідь. Визначення економічної оцінки землі. Грошова оцінка землі.

Економічна ефективність використання земель у сільськогосподарському виробництві, система показників її оцінювання. Основні напрями підвищення економічної ефективності використання земельних угідь у сільському господарстві.

Ринок землі в Україні: сутність, завдання, функції.

Тема 11. Персонал аграрних підприємств

Поняття персоналу в контексті економічних понять трудових ресурсів, кадрів, трудового потенціалу та ін. Категорії персоналу підприємств (керівники, спеціалісти, службовці, робітники). Поділ персоналу за професіями і кваліфікацією. Визначення чисельності працівників управління, спеціалістів і службовців для підприємств різних розмірів, сфер діяльності та форм власності. Розрахунки чисельності окремих категорій робітників виробничих підприємств.

Методи оцінки й добору працівників для підприємств чи інших суб'єктів господарювання. Форми й ефективність підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації персоналу (кадрів). Досвід формування та забезпечення ефективного використання кадрового потенціалу підприємств.

Тема 12. Продуктивність, мотивація та оплата праці в аграрних підприємствах

Економічна категорія продуктивності праці. Методи вимірювання та показники продуктивності праці, їх переваги та недоліки, сфери застосування. Класифікація чинників та резервів зростання продуктивності праці. Система розрахунків можливого зростання продуктивності праці.

Вимоги до системи мотивації праці. Концептуальна характеристика моделей мотивації трудової діяльності. Методи мотивації трудової діяльності.

Соціально-економічна сутність заробітної плати та її функції. Механізм державного регулювання оплати праці. Структура заробітної плати. Особливості організації оплати праці на підприємстві. Тарифна система оплати праці. Форми і системи заробітної плати. Особливості преміювання персоналу. Особливості безтарифної системи оплати праці.

Тема 13. Основний капітал

Капітал як економічний ресурс підприємства. Сутність та класифікація основного капіталу підприємства. Класифікація основних засобів за ознакою функціонального призначення та участі у виробничих процесах. Видова (технологічна) структура основних засобів, фактори й тенденції динаміки на підприємствах.

Первісна, відновна й залишкова вартість основних засобів. Індексація основних засобів.

Фізична суть техніко-економічного старіння знарядь праці та форми запобігання цьому (ремонт, модернізація, заміна). Амортизація основних

засобів.. Норми амортизаційних відрахувань. Оцінка доцільності витрат на періодичний ремонт, модернізацію й заміну виробничого устаткування. Розширене відтворення основних засобів їх технічним переозброєнням, реконструкцією, розширенням і новим будівництвом.

Соціально-економічне значення і системи показників ефективності відтворення та використання основних засобів. Напрямки інтенсифікації Створення та шляхи ліпшого використання основних засобів підприємства за нормальних умов господарювання.

Тема 14. Оборотний капітал аграрних підприємств

Оборотний капітал: сутність, елементний склад, структура та джерела формування. Характеристика виробничих запасів, напівфабрикатів власного виготовлення, незавершеного виробництва, витрат майбутніх періодів. Нормування витрат та розрахунки необхідного обсягу оборотного капіталу підприємства. Показники та шляхи кращого використання сировини, матеріалів, палива тощо. Сучасна політика ресурсозбереження.

Оборотні кошти підприємств, їх кругообіг. Оцінка структури оборотних коштів. Класифікація оборотних коштів. Нормування оборотних коштів. Класифікація нормативів. Принципи нормування. Методи розрахунку нормативів.

Ефективність використання оборотних коштів. Заходи підвищення ефективності використання оборотних коштів.

Тема 15. Інтелектуальний капітал

Поняття капіталу та інтелектуальної власності. Об'єкти інтелектуальної власності. Їх характеристика. Умови охорони здатності та охоронні документи на об'єкти промислової власності. Порядок трансформації інтелектуальних продуктів в інтелектуальний капітал.

Нематеріальні активи підприємства, їх ознаки. Основні види та їх характеристика. Реалізація права власності на об'єкти інтелектуальної власності. Ліцензії: сутність, види. Порядок та способи визначення ліцензійної винагороди. Основні види ліцензійних платежів.

Оцінювання вартості нематеріальних активів. Її особливості. Класифікація методів оцінювання вартості нематеріальних активів.

Тема 16. Інвестиції

Сутність і значення інвестиційної діяльності підприємства. Суб'єкти і об'єкти інвестиційної діяльності, її правове регулювання. Сутність, структура та класифікація інвестицій.

Джерела формування інвестицій. Визначення необхідного обсягу інвестицій. Обґрунтування джерел фінансування та обчислення необхідного обсягу капітальних вкладень відповідно до можливих варіантів економічної ситуації на ринку і підприємстві.

Основні форми державного регулювання інвестиційної діяльності. Завдання і функції інвестиційного менеджменту.

Методичні засади оцінювання ефективності реальних інвестицій. Еволюція поглядів на оцінювання ефективності реальних інвестицій.

Тема 17. Інноваційна діяльність підприємства

Поняття і змістова характеристика інноваційних процесів. Новини і нововведення, їх сутність і первісні імпульси виникнення. Виокремлювані види інноваційних процесів (новин, нововведень): технічні, організаційні, економічні, соціальні, юридичні. Локальні та глобальні новини (нововведення). Взаємозв'язок окремих видів інноваційних процесів. Вплив новин (нововведень) на виробництво, будь-яку господарську і підприємницьку діяльність.

Сутнісне тлумачення науково-технічного прогресу (поступу) (НТП). Пріоритетні напрями НТП: прогресивні базові технології; синтетичні, композиційні і надчисті матеріали; ядерна та інші нетрадиційні види енергії; робототехнічні комплекси та гнучкі автоматизовані системи; комплексна автоматизація та комп'ютеризація виробництва і процесів управління.

Економічний ефект як узагальнюючий показник ефективності технічних нововведень. Вартісна оцінка результатів використання нових засобів і предметів праці. Сумарні витрати на реалізацію технічних нововведень. Урахування чинника часу при визначенні ефективності технічних нововведень. Особливості оцінки ефективності організаційних нововведень.

Тема 18. Матеріально-технічна база та матеріально-технічне забезпечення аграрних підприємств

Характеристика матеріально-технічної бази виробництва. Структура її, характеристика її складових, тенденції розвитку. Управління техніко-технологічною базою підприємства. Технічний розвиток підприємства, його форми. Оцінка технічного рівня. Показники рівня розвитку техніко-технологічної бази підприємства.

Поняття виробничої потужності підприємства, її види. Чинники, що впливають на її формування. Принципи розрахунку виробничої потужності. Методичні підходи щодо визначення виробничої потужності різногалузових підприємств. Особливості її визначення у сільськогосподарських підприємствах. Оцінювання досягнутого рівня використання виробничої потужності підприємства. Установлення й регулювання резервних потужностей на підприємствах різних галузей економіки.

Логістичний підхід до управління ресурсами підприємства. Мета, завдання та функції логістичної діяльності. Різновиди логістики. Матеріальний потік та його різновиди. Показники матеріального потоку. Матеріально-технічне забезпечення виробництва: сутність, форми, системи. Обчислення потреби у матеріалах. Регулювання та формування запасів. Методика визначення оптимальної партії поставки ресурсів.

Внутрішньовиробничі логістичні системи. Управління матеріальним потоками. Системи планування виробничих ресурсів.

Тема 19. Організація операційної діяльності

Поняття операційної діяльності, принципи її організації та структура. Характеристика типів та методів організації виробництва. Організація допоміжних та обслуговуючих господарств. Склад операційної системи сільськогосподарських підприємств. Комплексна підготовка виробництва.

Визначення і структура виробничого циклу. Методика обчислення тривалості виробничого циклу. Залежність тривалості виробничого циклу від величини виробів і засобу поєднання технологічних операцій. Економічне значення і напрямки скорочення тривалості виробничого циклу.

Операційна система виробництва продукції рослинництва. Методика визначення її ефективності. Операційна система виробництва продукції тваринництва. Методика визначення її ефективності. Планування операційних процесів. Операційна стратегія: завдання, чинники формування.

Тема 20. Сучасні форми організації виробництва

Сутність, завдання та функції організації виробництва. Виробничий процес як основа діяльності підприємства. Складові елементи виробничого процесу. Основні, допоміжні та обслуговуючі процеси. Їх призначення і особливості. Виробничий процес як сукупність виробничих операцій. Дискретні та безперервні виробництва.

Принципи раціональної організації виробничого процесу. Ознаки поділу виробництва на типи. Характеристика типів виробництва. Діалектика розвитку типів виробництва. Вплив типу виробництва на його ефективність.

Спеціалізація та галузева структура сільськогосподарських підприємств. Методика визначення рівня спеціалізації. Вплив концентрації виробництва на ефективність сільськогосподарського виробництва. Види концентрації, система показників її оцінювання. Агропромислова інтеграція: сутність, форми, значення. Кооперування та комбінування виробництва. Диверсифікація сільськогосподарського виробництва: сутність, види, чинники, значення та методика оцінювання.

Тема 21. Виробнича та соціальна інфраструктура

Сутність інфраструктури підприємства. Виробнича інфраструктура підприємства її значення. і соціальна. Система технічного обслуговування виробництва, її склад та характеристика структурних елементів.

Відтворення та розвиток виробничих та інфраструктурних об'єктів підприємства. Капітальне будівництво та його сфери. Основи планування його. Кошторисна вартість будівництва. Проект капітального будівництва. Етапи і стадії проектування об'єктів виробничого і соціального призначення.

Соціальна інфраструктура та соціальна діяльність підприємства.

Тема 22. Витрати підприємства

Загальна характеристика витрат. Склад витрат, які включають у собівартість. Класифікація витрат. Система управління витратами.

Кошторис підприємства і собівартість продукції.

Собівартість окремих виробів. Калькулювання і його місце в економічних розрахунках. Вибір калькуляційних одиниць. Склад і зміст статей калькуляції, методика їх обчислення. Способи розподілу непрямих витрат. Проблеми і напрямки удосконалення планування. Ціна на продукцію. Методи ціноутворення.

Тема 23. Фінансово-економічні результати діяльності суб'єктів господарювання

Фінансові результати як критерій досягнення мети підприємства. Загальна характеристика фінансової діяльності підприємства. Показники фінансових результатів і фінансового стану. Дохід. Обчислення величини доходу і порядок його розподілу.

Прибуток і рентабельність. Розподіл прибутку. Рентабельність діяльності підприємства, її різновиди і методи обчислення.

Методика аналізу фінансово-економічного стану підприємства. Оцінювання ділової активності, фінансової стійкості та ліквідності.

Тема 24. Інтегральна ефективність діяльності підприємства та його конкурентоспроможність

Поняття і види ефективності. Критерій ефективності. Мультиплікаційна ефективність діяльності підприємства. Система показників для оцінки ефективності виробництва. Вимірювання ефективності застосовуваних і споживаних ресурсів підприємства. Чинники зростання ефективності. Класифікація і суттєва характеристика зростання ефективності виробництва. Сучасні напрямки ефективного використання окремих видів виробничих ресурсів та ефективності господарювання.

Суть процесу відтворення. Види відтворення. Особливості відтворення в аграрній сфері економіки. Розширене відтворення та його типи. Форми інтенсивного відтворення. Роль земельної ренти, амортизаційних відрахувань, кредитів у розширеному відтворенні. Нагромадження: поняття, види. Ефективність нагромадження. Державне регулювання відтворювального процесу у сільському господарстві.

Конкурентоспроможність продукції та її оцінка. Економічна суть якості продукції. Споживча вартість і технічний рівень. Показники якості окремих видів і всієї сукупності продукції, методика їх обчислення.

Система забезпечення конкурентоспроможності продукції (послуг). Управління конкурентоспроможністю підприємства.

Тема 25. Сучасні моделі розвитку підприємств

Роль та характеристика розвитку підприємств. Видові прояви процесів розвитку на підприємстві та їх класифікація. Теорії розвитку підприємства: «спрямованого розвитку», «циклічного розвитку», «життєвого циклу».

Методика аналізу процесів розвитку на підприємстві. Матриця оцінювання господарських ситуацій. Методика BSC. Визначення вартості бізнесу. Розвиток підприємства згідно з концепцією вартості бізнесу, «кризового розвитку», «горизонту розвитку».

Загальні моделі розвитку сучасних підприємств.

Тема 26. Трансформація та реструктуризація підприємств

Структурна перебудова підприємства, шляхи її здійснення. Характеристика, принципи та методичні основи трансформації підприємств і об'єднань. Принципи трансформації. Форми трансформації. Активізація розвитку бізнес процесів.

Процес реструктуризації: особливості, основні форми та види, їх характеристика. Стратегічна реструктуризація. Оперативна реструктуризація. Етапи проведення реструктуризації. Альтернативні варіанти проведення реструктуризації. Проект реструктуризації: особливості розробки та реалізації. Санація підприємства, її класична модель. Критерії вибору варіанту санації. Способи санації.

Сутність банкрутства підприємства. Причини виникнення банкрутства. Ознаки банкрутства. Форми банкрутства: умисне, фіктивне, явне, штучне банкрутство.

Ліквідація підприємства. Загальна характеристика процесу організації ліквідації банкрута. Управління майном боржника. Організаційно-економічні заходи черговість задоволення претензій кредиторів. Форми ліквідації підприємств банкрутів.

Тема 27. Стратегічний потенціал підприємства

Потенціал підприємства. Стратегічний потенціал підприємства: сутність, ознаки, класифікація. Механізми та резерви формування, використання, поповнення, удосконалення. Процес формування стратегічного потенціалу та його етапи. Механізм використання стратегічного потенціалу та його принципи.

Методика оцінки стратегічного потенціалу підприємства. Методи оцінки конкурентоспроможності, статистичні, економіко-математичні, економетричні методи, методи стратегічного аналізу, методи оцінки вартості підприємства та втіленого в ньому потенціалу, методи менеджменту, економічні методи.

Синергія як передумова ефективного управління стратегічним потенціалом підприємства. Синергія та синергічний ефект.

Тема 28. Економічна безпека та антикризова діяльність підприємства

Загальні характеристика ЕБП. Поняття економічної безпеки. Основні цілі економічної безпеки підприємства. Структурні елементи економічної безпеки підприємства та організація їх взаємодії.

Оцінка рівня економічної безпеки підприємства. Загальна методологія оцінки ЕБП. Аналіз та оцінка досягнутого рівня ЕБП.

Напрямки забезпечення ЕБП по функціональним складовим. Загальна характеристика фінансової, інтелектуальної та кадрової складових. Визначення функцій таких складових як техніко-технологічна, політико-правова та інформаційна. Схема організації екологічної та силової складових.

Служба безпеки фірми (підприємства, організації). Принципи організації служби безпеки. Ключові завдання організації. Функції та об'єкти управління безпекою.

Рекомендована література

1. Андрійчук В. Г. Економіка аграрних підприємств : [підручник] / В. Г. Андрійчук. – 2-ге вид., доп. і перероблене. – К. : КНЕУ, 2002. – 624 с.
2. Бачевський Б. Є. Потенціал і розвиток підприємства : [навчальний посібник] / Б. Є. Бачевський, І. В. Заблудська, О. О. Решетняк. – К. : ЦУЛ, 2009. – 400 с.
3. Березівський П. С. Організація виробництва в аграрних формуваннях : [навчальний посібник] / П. С. Березівський, Н. І. Михалюк. – К. : Центр навчальної літератури, 2005. – 560 с.
4. Березін О. В. Економіка підприємства : [навчальний посібник] / О. В. Березін, Л. М. Березіна, Н. В. Бутенко. – К. : Знання, 2009. – 390 с.
5. Бойчик І. М. Економіка підприємства : [навчальний посібник] / І. М. Бойчик. – 2-ге вид., доп. і перероб. – К. : Атака, 2007. – 528 с.
6. Бондар Н. М. Економіка підприємства : [навчальний посібник] / Н. М. Бондар. – К. : А.С.К., 2004. – 400 с.
7. Василенко В. О. Виробничий (операційний) менеджмент : [навчальний посібник] / В. О. Василенко, Т. І. Ткаченко. – К. : ЦУЛ, 2008. – 532 с.
8. Верхоглядова Н. І. Економіка підприємства : [навчальний посібник] / Н. І. Верхоглядова, Д. М. Ядранський, Н. А. Іванникова. – К. : ВД «Професіонал», 2008. – 384 с.
9. Гетьман О. О. Економіка підприємства : [навчальний посібник] / О. О. Гетьман, В. М. Шаповал. – 2-ге вид. – К. : Центр навчальної літератури, 2010. – 488 с.
10. Економіка підприємства : [навчальний посібник] / За заг. ред. А. В. Калини. – К. : МАУП, 2006. – 352 с.
11. Економіка підприємства : [навчальний посібник] / За ред. П. В. Круша. – К. : ТОВ КНТ, 2006. – 304 с.
12. Економіка підприємства : [підручник] / За ред. А. В. Шегди. – К. : Знання, 2006. – 614 с.
13. Економіка підприємства : [підручник] / За ред. С. Ф. Покропивного. – К. : КНЕУ, 2001. – 528 с.
14. Економіка підприємства : [підручник] / За заг. ред. Й. М. Петровича. – 2-ге вид., виправ. – Львів : Магнолія 2006, 2008. – 580 с.
15. Економіка підприємства : теорія і практикум. [Навчальний посібник] / За ред. Н. Г. Міщенко, О. І. Ященко. – Львів : Магнолія 2006, 2008. – 688 с.
16. Економіка та підприємництво. Практикум. [Навчальний посібник] / [С. Я. Салига, В. О. Желябін, О. В. Бойко, І. В. Дідовець, К. С. Салига]. – К. : Професіонал, 2007. – 752 с.

17. Економічний аналіз : [навчальний посібник] / За ред. М. Г. Чумаченка. – К. : КНЕУ, 2001. – 540 с.
18. Іванілов О. С. Економіка підприємства : [підручник] / О. С. Іванілов. – 2-ге вид. – К. : Центр учбової літератури, 2011. – 728 с.
19. Ковальчук І. В. Економіка підприємства : [навчальний посібник] / І. В. Ковальчук. – К. : Знання, 2008. – 679 с.
20. Кулішов В. В. Економіка підприємства : теорія і практика. [Навчальний посібник] / В. В. Кулішов. – К. : Ніка-Центр, 2002.
21. Мармоза А. Т. Практикум із сільськогосподарської статистики : [навчальний посібник] / А. Т. Мармоза. – К. : Кондор, 2005. – 450 с.
22. Мацибора В. І. Економіка підприємства : [навчальний посібник] / В. І. Мацибора, В. К. Збарський, Т. В. Мацибора. – К. : Каравелла, 2008. – 312 с.
23. Мец В. О. Економічний аналіз фінансових результатів та фінансового стану підприємства : [навчальний посібник] / В. О. Мец. – К. : Вища школа, 2003. – 278 с.
24. Примак Т. О. Економіка підприємства : [навчальний посібник] / Т. О. Примак. – 4-те вид., стереотип. – К. : Вікар, 2006. – 220 с.
25. Рижиков В. С. Економіка підприємства : [навчальний посібник] / В. С. Рижиков, В. А. Панков, В. В. Ровенська. – К. : Слово, 2004. – 272 с.
26. Савчук В. К. Аналіз господарської діяльності сільськогосподарських підприємств : [навчальний посібник] / В. К. Савчук. – К. : Урожай, 2001. – 328 с.
27. Семенов Г. А. Економіка підприємства : [навчальний посібник] / Г. А. Семенов. – К. : Центр навчальної літератури, 2005. – 328 с.
28. Сідун В. А. Економіка підприємства : [навчальний посібник] / В. А. Сідун. – 2-ге вид. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 356 с.
29. Тютюнник Ю. М. Фінансовий аналіз бізнесу : [навчальний посібник] / Ю. М. Тютюнник. – Полтава : ІнтерГрафіка, 2004. – 288 с.
30. Управління ресурсами підприємства / За ред. Ю. М. Воробйов. – К. : Центр навчальної літератури, 2004. – 286 с.
31. Шваб Л. І. Економіка підприємства : [навчальний посібник] / Л. І. Шваб. – 4-е вид. – К. : Каравела, 2007. – 584 с.

ДИСЦИПЛІНА «ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ПЛАНУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА»

Тема 1. Організаційні основи виробництва

Формування науки про організацію. Передумови, сутність і суспільне значення виробничої діяльності в сучасних умовах. Сутнісно-змістова характеристика виробництва. Цілі й завдання виробництва. Взаємозв'язок технології та організації виробництва. Виробнича функція. Характеристика

ресурсних складових виробництва. Моделі виробничої функції та оцінка продуктивності. Процес організації: зміст, елементи процесу організації, суб'єкти організації.

Тема 2. Виробничі системи

Поняття системи ведення господарства, її роль в організації діяльності різних видів сільськогосподарських підприємств. Фактори, що визначають формування системи ведення господарства. Поняття, складові елементи та структура. Вхід, процес, вихід як компоненти та пристрої виробничої системи. Інформаційні та матеріальні потоки виробничої системи. Класифікація виробничих систем. Взаємодія виробничої системи із зовнішнім середовищем.

Закони статичної організації виробничих систем. Закони розвитку виробничих систем: інерції, еластичності, безперервності вдосконалення. Загальні відмінні особливості та властивості виробничих систем: цілеспрямованість, поліструктурність, відкритість, складність, різноманітність. Властивості, які проектується: результативність, надійність, гнучкість, керованість, довгостроковість.

Системи господарства за галузями і елементами виробництва. Система галузей рослинництва, її елементи та їх організаційно-економічне значення. Система галузей тваринництва, її елементи та їх організаційно-економічне значення. Система допоміжних, обслуговуючих і підсобних промислових виробництв, її елементи та їх організаційно-економічне значення.

Види продукції. Класифікація підприємств. Техніко-виробнича база та її складові. Ієрархічна структура виробничої системи підприємства. Рівні організованості та особливості створення виробничих систем. Сучасні виробничі стратегії та концепції гнучкості й мобільності виробничих систем. Підприємництво - як складна виробнича система.

Тема 3. Виробничий процес і організаційні типи виробництва

Поняття, цілі й завдання технології виробництва. Сутність, зміст і структура виробничого процесу. Класифікаційні ознаки основних, допоміжних і обслуговуючих виробничих процесів. Характеристика стадій основного виробництва різних галузей. Характеристика, правила й порядок розробки технологічних операцій і процесів. Чинники, що впливають на структуру виробничого процесу. Особливості розподілу виробничих процесів за характером об'єкта виробництва.

Сутність і призначення принципів: диференціації, концентрації, інтеграції, спеціалізації, пропорційності, паралельності, прямоочності, безперервності, ритмічності, автоматичності, гнучкості, гомеостатичності. Об'єкти й результати комплексного застосування принципів організації виробничого процесу.

Поняття типу виробництва. Порівняльна техніко-економічна характеристика типів виробництва. Організаційно-технічний рівень виробництва: сутність, методи визначення.

Тема 4. Планування в підприємствах

Суть планування і його місце в менеджменті підприємства. Особливості планування в сільському господарстві. Завдання і основні принципи планування. Методи планування. Методика планування. Система внутрішньогосподарського планування. Види планів. Інформаційні ресурси та нормативна база планування. Норми. Нормативи. Прогнозування в системі планування. Методи прогнозування.

Бізнес-план, його значення і необхідність розробки в умовах ринкових відносин. Функції бізнес-плану. Структура і зміст бізнес-плану. Організація розробки бізнес-плану. Етапи розробки бізнес-плану.

Завдання, зміст, показники поточних планів. Річні плани підприємств. Поточні плани внутрішньогосподарських підрозділів. Технологічні карти. Оперативне планування. Організація контролю за виконанням планів.

Тема 5. Організація та планування використання земельних ресурсів

Земля – основа матеріального виробництва в сільському господарстві. Земельний кадастр. Земельний кодекс України. Правова основа землекористування в Україні. Види земельних угідь, їх призначення, облік та ефективність використання. Організація землеустрою. Організація робіт з охорони земельних ресурсів. Організація використання земельних ресурсів. Організаційно-економічне обґрунтування землекористування. Організація кількісного і якісного обліку земель, трансформація земель, державний контроль за використанням і охороною земель.

Тема 6. Організація та планування використання засобів виробництва в підприємствах

Характеристика, склад і структура засобів виробництва. Джерела формування та відтворення засобів виробництва, методика нарахування амортизації. Показники рівня оснащеності підприємств основними і оборотними засобами та ефективності їх використання.

Організація забезпечення підприємства системою машин і еколого-економічні вимоги до неї. Організація забезпечення і використання машинно-тракторного парку підприємства. Організація технічного розвитку підприємства. Організація роботи внутрішньогосподарського транспорту. Склад і структура транспортних засобів. Організація вантажоперевезень та використання автомобілів. Класифікація видів перевезень та вантажів. Організація визначення потреби підприємства в транспортних засобах. Організація та планування технічного обслуговування, ремонту й зберігання техніки.

Тема 7. Організація та планування використання трудових ресурсів

Соціально-економічна характеристика трудових ресурсів в аграрних формуваннях. Екстенсивний та інтенсивний типи відтворення робочої сили. Економічно активне населення. Економічно неактивне населення.

Ринок праці, його елементи і функції. Поняття, суть, принципи та форми організації праці. Призначення та класифікація нормативів праці. Методичні

особливості створення трудових нормативів. Система мікроелементного нормування. Класифікація норм затрат праці. Чинники, що впливають на величину норми. Методи нормування праці та способи встановлення норм. Особливості визначення складових частин норм часу. Трудомісткість продукції та її організаційно-економічне значення.

Суть матеріального стимулювання та самостійність підприємств в організації оплати. Оплата праці працівників основного виробництва в сільськогосподарських підприємствах. Матеріальне стимулювання керівників та спеціалістів в сільськогосподарських підприємствах.

Тема 8. Організація та планування в галузі тваринництва

Виробничі типи підприємств і об'єднань з виробництва продукції скотарства. Молочне скотарство. М'ясне скотарство. Організаційно-економічні вимоги до способів і систем утримання ВРХ. Організація відтворення стада великої рогатої худоби. Структура стада.

Виробничі типи спеціалізованих свинарських підприємств. Репродукторні підприємства. Відгодівельні. Племінні господарства і заводи. Спеціалізовані державні і колективні комплекси із закінченим циклом виробництва. Організація відтворення стада. Структура і оборот стада. Організація утримання і годівлі основного поголів'я. Способи утримання свиней. Організація відгодівлі свиней.

Організаційно-економічне обґрунтування поточності та ритмічності виробництва галузі тваринництва. Виробничі типи спеціалізованих скотарських підприємств і виробничих об'єднань. Організація відтворення стада. Організаційно-економічне обґрунтування структури та обороту стада, рівномірних і сезонних отелів і надходження продукції. Організація та планування виробництва молока. Види підприємств із виробництва молока.

Особливості організації потоково-цехової системи виробництва молока. Організація первинної обробки і зберігання молока та контроль за його якістю. Адаптація організації молочного скотарства до вимог СОТ, шляхи досягнення міжнародних стандартів на молочну сировину та продукти її переробки.

Тема 9. Організація та планування в галузі рослинництва

Завдання та шляхи розвитку галузей рослинництва. Організація системи сівозмін і структури посівних площ. Наукова організація сівозмін. Типи сівозмін. Ефективність кормових культур і показники, що її визначають. Організація основних виробничих процесів у рільництві.

Завдання і шляхи збільшення виробництва продукції рослинництва. Виробничі і науково виробничі системи у сільському господарстві. Організація рільництва. Принципи організації виробничих процесів. Організація системи сівозмін і структури посівних площ. Організація основного обробітку ґрунту. Комплекс робіт з основного обробітку ґрунту. Підготовка поля до виконання робіт. Організація праці на основі обробітку ґрунту та раціоналізація виробничих процесів. Виробничі процеси в рослинництві. Організація внесення добрив. Прямоточні і перевантажувальні схеми. Організація передпосівного

обробітку і посівних робіт. Комплектування агрегатів. Організація праці на основних роботах.

Організація догляду за посівами та збирання врожаю основних сільськогосподарських культур.

Організація виробничих процесів в галузях господарювання. Складання технологічної карти вирощування культур. Виробнича програма діяльності господарювання.

Тема 10. Організація та планування кормо виробництва

Принципи організації та планування кормової бази. Наукові основи організації кормової бази. Види і групи кормів. Типи кормовиробництва і годівлі. Кормові ресурси господарств, її структура. Показники економічної і зоотехнічної оцінки кормових культур та кормів. Система кормовиробництва. Кормовий план. Організація польового кормовиробництва. Організація використання природних кормових угідь. Поняття і принципи організації кормової бази та кормо виробництва, їх роль і місце в діяльності сільськогосподарських підприємств залежно від їх видів, спеціалізації. Системи кормо виробництва та зберігання кормів. Джерела надходження кормів і система організації кормо забезпечення аграрних підприємств.

Тема 11. Організація та планування обслуговуючих та допоміжних галузей

Система матеріально-технічного забезпечення в Україні та її завдання. Основні принципи системи матеріально-технічного забезпечення сільськогосподарських підприємств. Форми матеріально-технічного забезпечення АПК. Матеріально-технічні засоби. Організація виробничого обслуговування сільськогосподарських підприємств. Основні завдання виробничого обслуговування сільськогосподарських підприємств.

Завдання та структура транспортного господарства. Системи організації внутрішньозаводських транспортних потоків. Визначення величини вантажопотоків, вантажообігу та системи перевезень. Класифікація транспортних засобів. Вибір транспортної системи й розрахунок потреби в рухомому складі. Показники використання транспортних засобів. Організація транспортного обслуговування робочих систем. Шляхи вдосконалення роботи транспортного господарства на підприємстві.

Матеріальні ресурси та їх потоки у виробничій системі. Завдання, функції та структура складського господарства. Класифікація матеріальних ресурсів. Визначення потреби в матеріальних ресурсах. Класифікація складських приміщень. Розрахунок корисних площ складських приміщень і устаткування складів. Порядок прийому, збереження й видачі матеріалів зі складів. Логістичні системи матеріального обслуговування. Показники роботи складського господарства. Напрями вдосконалення матеріального обслуговування виробництва. Роль енергії у виробництві. Структура енергетичного господарства та органи управління. Методи визначення потреби в енергоресурсах. Норми й нормативи енергоспоживання. Діагностика устаткування, мереж та контроль за використанням енергоресурсів. Сучасні

регулювальні системи енергоспоживання. Організація ремонту енергоустаткування. Основні напрями енергозбереження.

Сутність та місце технічного обслуговування в системі основного виробництва. Розвиток та адаптація інфраструктури до внутрішніх і зовнішніх змін виробництва. Класифікація підсобних виробництв і промислів.

Передумови та завдання формування системи обслуговування виробництва. Організація зберігання, обліку та забезпечення робочих місць оснащенням. Шляхи скорочення витрат на виробництво технологічного оснащення. Класифікація переробних підприємств. Сучасні тенденції організації переробних підприємств та механізмів підвищення рівня прибутковості господарювання.

Завдання технічного обслуговування та ремонту засобів праці. Системи ремонтного обслуговування устаткування. Нормативна база ремонтного виробництва. Шляхи зниження витрат на утримання, ремонт і експлуатацію устаткування. Організаційно-технічний прогрес у ремонтному виробництві. Зарубіжний досвід комплексного експлуатаційного обслуговування.

Тема 12. Організація та планування забезпечення якості та конкурентоспроможності продукції

Еволюція технології та поняття якості. Основні вимоги до якості продукції. Класифікація показників якості. Стандартизація процесів, продукції та послуг. Засоби вимірювання та методи оцінки якості. Система забезпечення якості та її елементи.

Системне управління якістю на основі ДСТУ ISO 9000-2001. Моделі системи якості. Елементи системи якості. Документація системи якості. Особливості системи якості в аграрному виробництві та продуктів її переробки. Зарубіжний досвід управління якістю продукції. Сутнісно-змістова характеристика конкурентоспроможності продукції та методів розрахунку.

Види й методи технічного контролю якості: попереджувальний, статистичний. Розрахунки параметрів якості. Статистичне регулювання технологічних процесів і приймальний контроль.

Сутність і завдання сертифікації продукції. Атестація виробництв. Сертифікація систем якості. Оцінка якості проектів, технологій.

Рекомендована література

1. Березівський П.С. Організація виробництва в аграрних формуваннях. Навчальний посібник. / П. С. Березівський, Н. І. Михалюк. – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 560 с.
2. Нелеп В.М. Планування на аграрному підприємстві: Підручник. / В. М. Нелеп. – К.: КНЕУ, 2000. – 372 с.
3. Організація і планування сільськогосподарського виробництва: навчальний посібник / [Зрібняк Л.Я., Ільчук М.М., Коновал І.А. та ін.]; за ред. Л. Я. Зрібняка, М. М. Ільчука. – К.: ЗАТ «Нічлава», 2004. – 302 с.
4. Організація виробництва на сільськогосподарських підприємствах: Практикум / [Соловійов М.Ф., Байдик М.І., Беляєв Д.Е. та ін.]; за ред. М. Ф. Соловійова. – К.: Урожай, 1995. – 208 с.

5. Організація сільськогосподарського виробництва: Підручник / [Тарасенко Г.С., Зрібняк Л.Я., Ільчук М.М. та ін.]; за ред. Г. С. Тарасенка. – К.: ФАДА, ЛДТ, 2000. – 446 с.
6. Організація виробництва в аграрних підприємствах: Навчальний посібник / [Тютюнник М.Г., Михайлова О.С., Ковбаса О.О., Русанова Г.М. та ін.]; за ред. М. Г. Тютюнника. – Полтава: ФОП Говоров С.В., 2009. – 416 с.
7. Аграрні соціально-трудові відносини: Підручник / [Шкільов О.В., Здоровцов О.І., Лобас М.Г., Барабан С.С.]; за ред. М. Г. Лобаса. – К.: НВАТ «Агроінком», 1997. – 297 с.
8. Зінь В.А. Планування діяльності підприємства: Підручник. / В. А. Зінь, М. О. Турченко. – К.: ВД «Професіонал», 2004. – 320 с.
9. Іванова В. В. Планування діяльності підприємства: Навчальний посібник / В. В. Іванова. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 472 с.
10. Пасічник В. Г. Планування діяльності підприємства: Навчальний посібник / В. Г. Пасічник, О. В. Акіліна. – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 256 с.
11. Тарасюк Г. М. Планування діяльності підприємства: Навчальний посібник. / Г. М. Тарасюк, Л. І. Шваб. – К.: «Каравела», 2003. – 432 с.

ЗМІСТ

Вступ	3
Критерії оцінки додаткового фахового іспиту при перехресному вступі	4
Зміст додаткового фахового іспиту для перехресного вступу в розрізі дисциплін	6
Дисципліна «Економіка підприємства»	6
Дисципліна «Організація та планування діяльності підприємства»	16